

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeri Hanna Sarkkinen
9.2.2021 Perhevapaauudistuksen toimeenpanon pyöreä pöytä
Avauspuhe

Hyvät kuulijat,

Tervetuloa perhevapaauudistuksen toimeenpanoa käsittelevään webinaariin. Olen erittäin iloinen, että pääsemme pian soveltamaan perhevapaauudistuksen uusia säännöksiä. Lainsäädäntömuutokset tulevat voimaan 1. elokuuta. Ennen sitä meidän on yhteistyössä varmistettava, että uudistus saa mahdollisimman hyvän alun. Laki muuttuu eläväksi vasta, kun se aidosti koskettaa lapsiperheiden arkea.

Nykyisellä perhevapaamallilla naiset ovat käyttäneet yli 90 % vanhempainvapaista. Useiden tutkimusten mukaan tehokkain tapa lisätä isien vanhempainvapaiden käyttöä on kiintiöidä isille oma vapaa- ja päivärahajakso. Uudessa vanhempainpäivärahajärjestelmässä kumpikin vanhempi saa yhtä suuren kiintiön.

Kaikkien lasten vanhemmilla, jotka ovat lapsen huoltajia, on päivärahoihin yhtäläinen oikeus. Oikeus vapaaseen ei ole kiinni vanhemman sukupuolesta tai siitä onko kyseessä biologinen vai adoptiovanhempi. Myös lähi- ja etävanhemmat ovat vapaiden suhteen samanarvoisessa asemassa.

Päivärahapäivien käyttäminen mahdollistuu myös entistä suuremmalle joukolle sosiaalisia vanhempia. Jatkossa päivästä osan voi luovuttaa puolisolalle, lapsen toisen vanhemman puolisolalle tai lapsen muulle huoltajalle. Yksinhuoltajuus-, monikkoperhe- ja adoptiotilanteet ovat niin ikään huomioitu uudistuksessa.

Uudistuksen myötä perhevapaissa siirrytään nykyperheiden arjen paremmin huomioivaan malliin. Päivärahapäivien lukumäärä kasvaa ja vapaita voi pitää useassa osassa ja osa-aikaisesti. Tämä mahdollistaa perheille nykyistä pidemmän lapsen hoitoajan kotona. Vapaita voi käyttää monessa jaksossa lapsen aina kaksivuotispäivään asti.

Myös työsopimuslaisissa vapaiden kesto ja ajankohta muuttuvat joustavammiksi. Oikeus varhaiskasvatukseen alkaa jatkossa sinä kuukautena, kun lapsi täyttää 9 kuukautta. Lapsen oikeus samaan turvalliseen varhaiskasvatuspaikkaan säilyy, vaikka lapsi olisi poissa hoidosta vanhempainvapaasta johtuen enintään 13 viikon ajan.

Uudistuksessa keskeinen ajatus on, että jokaisella lapsella on yhdenvertaisesti oikeus saada vanhemmiltaan turvallista hoivaa ja hoitoa varhaislapsuudessaan sekä muodostaa turvallinen kiintymyssuhde molempiin vanhempiinsa.

Etenkin isiä halutaan kannustaa käyttämään nykyistä enemmän vanhempainvapaita ja ottamaan vastuuta pienen lapsen hoidosta. Vanhemmuuden ja hoivavastuun tasaisemmalla jakautumisella voi olla myönteinen vaikutus myös vanhempien väliseen suhteeseen.

Perhevapaauudistuksella pyritään lisäämään myös työelämän tasa-arvoa. Kun myös miehet jatkossa nähdään tasavertaisina vanhempainvapaiden käyttäjinä, voi naisiin kohdistuvaa raskaus- ja perhevapaasyrjintä vähentyä. Nykyistä tasaisemmalla vapaiden jakautumisella sukupuolten välillä voi myös olla myönteinen vaikutus naisten ura- ja palkkakehitykseen ja tätä kautta myös tulevan eläkkeen määrään. Uudistuksella tavoitellaan siis pitkälle tulevaisuuteen ulottuvia vaikutuksia.

Uudistuksen toimeenpano ratkaisee sen, miten hyvin uudistuksen tavoitteet saavutetaan. Tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä vakiintuneista ajattelumalleista ja asenteista irtautumiseksi – panostuksia tiedottamiseen, koulutukseen ja kampanjointiin. Vanhempia tulee rohkaista uuden perhevapaamallin hyödyntämiseen ja tiedottaa heitä sen joustavista soveltamisen tavoista.

Hyvät kuulijat,

Työelämän toimijat vaikuttavat uudistuksen onnistumiseen merkittäväällä tavalla. Parhaiten onnistutaan, kun käytössä on useita rinnakkaisia toimia: aktiivista tiedottamista perhevapaajärjestelyistä, kannustamista vapaiden pitämiseen sekä perhe- ja isäystävällisiä toimintatapoja. Esimerkillä johtamista ei myöskään voi liikaa korostaa.

Erityisesti muutoksen edessä ovat miesvaltaiset alat, työpaikat ja työmarkkinajärjestöt. Vaikka kaikkiin muutoksiin liittyy aina haasteita, toivon, että muutos nähdään ennen kaikkea mahdollisuutena. Mahdollisuutena vahvistaa työelämän tasa-arvoa, parantaa työn ja perheen yhteensovittamista, mahdollisuutena vahvistaa työelämän perhemyönteisyyttä ja tukea työntekijöiden hyvinvointia. Toivon, että miesvaltaiset alat ja työpaikat kannustavat työntekijöitään hyödyntämään perhevapaamallin uusia mahdollisuuksia. Lapsia tähän maahan tarvitaan, joten perhemyönteisyyden vahvistaminen kaikkialla työelämässä on yhteinen etu.

Olemme sosiaali- ja terveysministeriössä pohtineet uudistuksen toimeenpanon kysymyksiä yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön

kanssa. Toimeenpanoon on valmistauduttu myös THL:n ja Kelan kanssa aktiivisesti koko uudistuksen valmistelun ajan.

Tehokas tiedottaminen ei yksi riitä saamaan uutta perhevapaamallia eloon. Olennaista on, miten vanhempia kohdataan eri perhepalveluissa ja varhaiskasvatuksessa. Perhevapaaudistuksen kannalta tärkeitä kohtaamisia tapahtuu etenkin neuvolassa.

Suomalainen neuvolajärjestelmä täyttää tänä vuonna 100 vuotta, eikä sen merkitystä perheiden arjen ja valintojen tukena tule vähätellä. Isät ja muut puoliset ovat enenevässä määrin mukana neuvolassa jo raskausaikana. Kohtaamiset molempien vanhempien kanssa yhdessä ovat ammattilaisen näkökulmasta hyvä tilaisuus keskustella myös vapaiden pitämisestä ja sen erilaisista mahdollisuuksista.

Kokemus perhevapaiden jakamisesta on usein koko perhettä vahvistava. Vapaiden jakamisen myönteiset vaikutukset näkyvät vielä pitkienkin aikojen päästä. Etenkin monet isät ovat kertoneet, että hyvä suhde lapseen ja luottamus omaan vanhemmuuteen vahvistuivat juuri vanhempainvapaiden aikana. Mahdollisuuksia perheen sisäisen työnjaon muuttamiseen tulee tukea ja edistää. Perheiden hyvinvoinnista huolehtiminen on arvovalinta. Arvovalinta sen puolesta, että Suomesta tehdään maailman perhe- ja lapsiystävällisin maa.

Toivotan teille kaikille antoisaa webinaaria ja kuuntelen mielenkiinnolla ajatuksianne siitä, miten voimme yhdessä edistää perhevapaaudistuksen toimeenpanoa!